

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

~~Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1~~

VEDTAK

Klagesak nr.: 4/2016

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Idar Hegsethtrø

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og etter forskrift 2004-12-02 om billighetserstatning

Beslutningsdato: 28. august 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Skadelidte, født [REDACTED], tjenestegjorde i [REDACTED] i kontingent [REDACTED] i perioden [REDACTED] til [REDACTED].

Skadelidte er født og oppvokst på [REDACTED] i [REDACTED] kommune. Skadelidte beskriver en oppvekst med trygge familiære forhold. Han er eldst av tre søsken. Faren døde i [REDACTED], men moren lever fortsatt. Etter fullført barneskole begynte han på realskole, men fullførte ikke denne fordi han var skolelei.

Skadelidte begynte som sveiser ved [REDACTED] fra august 1974 og jobbet der frem til mai 1980. I 1980 flyttet skadelidte til [REDACTED] for å jobbe som sveiser ved [REDACTED]. Her jobbet han frem til juli 1982, da verkstedet måtte stenge som følge av konkurs. Han gikk derfor arbeidsledig i en periode frem til 1985, før han fikk nytt arbeid ved [REDACTED]. Skadelidte fungerte i denne stillingen frem til utgangen av 1994. Ved slutten av dette arbeidsforholdet gikk skadelidte sykemeldt på grunn av alkoholproblemer. I etterkant av dette gikk skadelidte igjen arbeidsledig i nærmere to år, foruten et kveldsarbeid han hadde som vaktmester ved en skole. I 1997 begynte han å jobbe som operatør ved [REDACTED], en stilling han hadde frem til februar 2012, da han ble sagt opp i forbindelse med en nedbemanning. Det fremgår av journalnotater i saken at skadelidte hadde vært langtidssykemeldt siden 2011 grunnet lammelser i ansiktet. Han fikk raskt jobb i [REDACTED] kommune om badevakt i en deltidsstilling. Skadelidte er fremdeles ansatt i [REDACTED] kommune, men i en deltidsstilling som vaktmester/«alt-mulig-mann».

I oktober 2015 har skadelidte fått innvilget 50 % uføretrygd uten yrkesskadefordeler, som følge av nedsatt arbeidsevne grunnet smerter og slitasjeforandringer i rygg og nakke, samt betydelig nedsatt funksjon i skuldrene. Skadelidtes liv har også vært preget av en svært omfattende alkoholbruk fra tidlig alder.

Det er i anledning saken utarbeidet en spesialisterklæring fra psykolog og ph.d i klinisk voksenpsykologi Joar Øveraas Halvorsen. I erklæringen skriver Halvorsen at skadelidte «sannsynligvis tilfredsstiller de diagnostiske kriteriene til F40.1 Agorafobi med panikk lidelse. I forbindelse med årsaksvurderingen, skriver han at *«undertegnede skjønnsmessige helsevurdering er altså at utenlandstjenesten er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig, årsak til å utløse de psykiske helseplagene i det omfanget og med den alvorlighetsgraden skadelidte har hatt»*. Han anslår at skadelidte tidligere i livet kan ha hatt en noe høyere invaliditetsgrad som følge av de psykiske plagene, men finner på bakgrunn av hans begrensede og milde symptomatologi per dags dato at det på nåværende tidspunkt ikke foreligger medisinsk invaliditet tilsvarende 15 % som følge av psykisk lidelse spesifikt.

SPK har i en senere e-post til Halvorsen, bedt om at han klargjør de vurderingene han foretok i sin opprinnelige erklæring. Det var formuleringer som kunne tolkes i retning av at den sakkyndige hadde lagt til grunn et ulikt beviskrav i sine vurderinger. Halvorsen har imidlertid klargjort og opprettholdt de konklusjonene han kom med i sin opprinnelige erklæring.

Skadelidte har i SPKs vedtak av 2. mai 2016 fått avslag på både billighetserstatning og kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. SPK finner det ikke sannsynliggjort at skadelidte har en psykisk belastningsskade fra FN-tjenesten. SPK finner det heller ikke sannsynliggjort at skadelidtes milde psykiske plager har medført at han har blitt varig ervervsmessig ufør. Som følge av at psykolog Halvorsen heller ikke mener det foreligger noen medisinsk invaliditet over 15 %, er krav om billighetserstatning også avslått. Vedtaket er i sin helhet påklaget av advokat Hegsethtrø. SPK har ved oversendelsen av klagen datert 12. juli 2016 ikke funnet grunnlag for å endre sine tidligere konklusjoner, og vedtaket er sendt frem til klagebehandling.

Både skadelidte og hans advokat møtte i klagenemnda. SPK var også til stede på møtet.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på kompensasjon etter forskriften forutsetter i henhold til forskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010 med bakgrunn i at hendelsene som har kan ha forårsaket skaden, ligger langt tilbake i tid og det kan være begrenset med dokumentasjon i tilknytning til tjenesten og tiden etter. Der slik dokumentasjon finnes, vil denne vektlegges.

SPK har i forbindelse med behandlingen av saken innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i voksenpsykologi Joar Øveraas Halvorsen. Erklæringen er avgitt i tråd med mandatet fastsatt med hjemmel i forskriften om den særskilte kompensasjonsordningen.

Av erklæringen fremkommer at skadelidte har diagnosen F40.01 Agorafobi med panikklidelse. I forbindelse med vurderingen av om han tilfredsstiller vilkårene for andre psykiske diagnoser, skriver psykolog Halvorsen at *«Basert på foreliggende dokumentasjon er det undertegnedes vurdering at det er betydelig mer usikkerhet om skadelidte har hatt andre livstidsdiagnoser, f.eks PTSD eller personlighetsforstyrrelse. Ettersom skadelidte rapporterer begrensede og milde posttraumatiske symptomer per dags dato, kan det ikke definitivt utelukkes at han har tilfredsstilt de diagnostiske kriteriene til PTSD tidligere. Det foreligger imidlertid ingen beskrivelser av utpreget posttraumatisk symptomatologi i den dokumentasjonen SPK har innhentet».*

Det er ikke et krav etter forskriften at skadelidte har en bestemt diagnose. Det er tilstrekkelig at skadelidte kan påvise at han har en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. Når det gjelder årsakssammenhengen mellom skadelidtes agorafobi med panikklidelse og tjenestegjøringen på slutten av syttitallet, skriver psykolog Halvorsen følgende;

«Undertegnedes skjønnsmessige helhetsvurdering er altså at utenlandstjenesten er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig, årsak til å utløse de psykiske helseplagene i det omfanget og med den alvorlighetsgraden skadelidte har hatt. Det er viktig å understreke at det er særdeles vanskelig å vurdere årsaksforhold for hendelser og symptomer som ligger så langt tilbake i tid og hvor det foreligger veldig begrenset tidsnær dokumentasjon vedrørende skadelidtes psykiske helsetilstand i forkant, under og umiddelbart etter utenlandstjenesten».

Etter nemndas syn foreligger det ingen objektiv medisinsk dokumentasjon på at skadelidte, verken før, under eller etter tjenesten, har psykiske plager. Det er imidlertid på det rene at skadelidte har slitt med et alkoholproblem gjennom store deler av livet sitt. Alkoholmisbruk er i seg selv ikke er en psykisk belastningsskade. Derimot vil alkoholmisbruk tidvis kunne skjule en underliggende psykisk belastningsskade som vil kunne være dekningsmessig under forskriften. Som nevnt ovenfor er forutsetningen for kompensasjon etter forskriften at det foreligger en psykisk belastningsskade som følge av internasjonal tjeneste. Dersom alkoholbruken har gitt sekundære psykiske plager, faller det utenfor forskriftens dekningsområde.

I all kontakt med helsevesenet opp gjennom tiden er skadelidtes alkoholproblem aldri nevnt i sammenheng med hendelser fra tjenesten. Gjennom den forelagte dokumentasjonen i saken synes det som at skadelidtes alkoholbruk heller skyldes andre traumatiserende hendelser i hans liv. I [REDACTED], forut for tjenesten, ble skadelidte innlagt til medisinsk overvåkning på grunn av en overdose av Stesolid og 12-14 halvliters med øl. Også gjennom [REDACTED]-tallet slet skadelidte med høyt

alkoholkonsum, noe som resulterte i oppsigelser og samlivsbrudd. Om dette skriver psykolog Halvorsen i sin erklæring blant annet at «Skadelidte mistet sin jobb ved [REDAKTERT] grunnet psykiske helsevansker, noe som ser ut til å ha vært særlig relatert til hans alkoholmisbruk/avhengighet». Ut fra de foreliggende beskrivelser, synes skadelidtes psykiske plager å avta når han har hatt lengere perioder uten alkohol. Det fremstår derfor som mest sannsynlig at skadelidtes angst og depresjoner opp gjennom årene har sin årsak i hans alkoholmisbruk.

Skadelidte har klart å stå i 100 % arbeid frem til nærmere [REDAKTERT], [REDAKTERT] år etter endt tjeneste. Det er forøvrig heller aldri nevnt noe om psykiske plager som følge av tjenesten til noen gjennom alle disse årene. Skadelidte har nå fått innvilget delvis uførepensjon med en nedsatt arbeidsevne på 50 %. Vedtaket fra NAV er datert 1. oktober 2015, og skyldes smerter og slitasjeforandringer knyttet til somatiske plager i rygg, nakke og skuldre. Vedtaket er fattet uten yrkesskadefordeler.

Ut fra de bevis som er lagt frem i saken, finner nemnda ikke holdepunkter for at skadelidtes har hatt fremtredende symptomer som taler for en psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøringen på slutten av [REDAKTERT] tallet. Andre årsaker, og da særlig alkoholmisbruket, fremstår som en langt mer sannsynlig årsak til skadelidtes moderate psykiske plager i dag. Nemnda finner ikke holdepunkter for at alkoholmisbruket er sekundært til underliggende psykiske stresslidelser fra tjenesten. Denne saken skiller seg fra tidligere saker i nemnda, der det har vært åpenbart massive psykiske påkjenninger i tjenesten, med et umiddelbart påfølgende høyt aktiveringsnivå hos de skadelidte. Alkoholbruken har i de tilfellene fremstått som en klar form for selvmedisinering på bakgrunn av de massive psykiske påkjenningene, og således en avledet konsekvens av massive plager som følge av en psykisk belastningsslidelse påført under internasjonal tjeneste. Den aktuelle sak er det ikke holdepunkter for en tilsvarende slutning.

Etter dette legger nemnda til grunn at det ikke er sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske lidelser og tjenestegjøringen i [REDAKTERT]. Nemnda kan heller ikke se at det foreligger noen varig ervervsmessig uførhet hos skadelidte som følge av tjenesten. Skadelidte har dermed ikke krav på kompensasjon etter forskrift om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner.

Skadelidte har også anført at han har krav på kompensasjon etter forskrift om billighetserstatning. For å ha krav på kompensasjon etter forskrift 2004-12-02 om billighetserstatning, er det et grunnvilkår i § 3 at skadelidte må være påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøringen, og at skaden har medført en varig medisinsk invaliditet på 15 % eller mer.

Billighetserstatningsordningen er praktisert med et lempelig krav til bevis, som blant annet begrunnes ut fra et ønske om en forenklet og effektiv behandling av slike krav. Ordningen innebærer imidlertid ikke at man skal se bort fra faktiske opplysninger eller spesialisterklæringer dersom slike faktisk er utarbeidet, eller det under saksbehandlingen har vært påkrevet å innhente slik informasjon. Nemnda har tidligere uttalt om dette:

«Når det i aktuelle sak foreligger en mer omfattende erklæring, samt komplette medisinske journaler som gir mer inngående informasjon om skadelidtes sykdomsbilde, må denne informasjonen og dokumentasjonen danne grunnlag for nemndas vurdering og konklusjon. Skadelidte skal selv bidra til opplysning av sin sak gjennom fremleggelse av tilgjengelig informasjon om sin helsetilstand, Det er derimot ikke påkrevet at han på eget initiativ skal måtte sette i gang en fullstendig utredning hos spesialist. Når derimot slik informasjon rent faktisk foreligger, er det åpenbart at denne må fremlegges og vil tillegges vekt ved vurderingen av om den skadelidte er berettiget til kompensasjon. Skadelidte kan ikke høres med at man skal se bort fra informasjon som rent faktisk dokumenterer at han ikke er berettiget til kompensasjon verken under kompensasjonsforskriften eller under billighetsforskriften».

Etter dette er heller ikke vilkåret om en psykisk belastningsskade som følge av tjeneste i internasjonale operasjoner oppfylt for krav under forskrift om billighetserstatning. Nemnda påpeker også at psykolog Halvorsen i sin erklæring skriver at skadelidtes varige medisinske invaliditet ikke overstiger 15 % i dag.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr. 36 563 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 16,25 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning saken. Kravet dekkes i sin helhet.

Advokaten har også lagt frem reiseregning med tilsammen kr. 4915,- for oppmøte i klagenemnda. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr 36 563,- inkl. mva. i henhold til krav. Advokatens reisekostnader dekkes med kr. 4915,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 9. oktober 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder